

Alkusanat

Tämä kirja kertoo lasten ja nuorten pahasta olostä sekä tavoista, joilla voi tukea ja edistää nuorten psyykkistä hyvinvointia. Ajatus kirjan kirjoittamisesta syntyi jo vuosia sitten. Kirjan lähtökohtana olivat kirjan kirjoittajien kokemukset työskentelystä koulukiusattujen ja eri tavoin psyykkisesti oireilevien lasten ja nuorten parissa. Omalta osaltaan kirjan syntyyn ja sen lopullisiin sisältöihin ovat vaikuttaneet myös Jokelan ja Kauhajoen koulutragediat ja niiden ympärillä käyty julkinen keskustelu sekä tapahtumien herättämät ajatukset. Tässä kirjassa ei kuitenkaan oteta kantaa näihin tapauksiin. Koulutragedioille, kuten muillekaan vastaaville tapahtumille, ei löydy yhtä ainoaa syytä tai selitystä, mutta syitä pohtimalla voidaan tunnistaa joitakin tausta- ja riskitekijöitä.

Kirjassa liikutaan pahan olon ja hyvinvoinnin sekä toivon ja toivottomuuden jännitteisessä kentässä. Teos alkaa tarinalla, jossa kerrotaan Janne-nimisen pojan lapsuudesta ja nuoruudesta, ja päättyy tarinaan, jossa kerrotaan Jannen nykyisestä elämästä ja tulevaisuuden näkymistä. Jannen tarinoiden väliin sijoittuvat kirjan kolme osaa, joissa kaikissa tarkastellaan lasten ja nuorten pahaoloa tietyistä näkökulmista. Ensimmäisessä osassa etsitään taustoja lasten ja nuorten psyykkiselle pahoinvoinnille. Toisessa osassa kerrotaan kiusaamiseen sekä psyykkiseen pahaan oloon ja uupumukseen liittyvistä kokemuksista. Kolmannessa osassa esitellään

toimintatapoja ja ratkaisuja, joiden avulla lasten ja nuorten hyvinvointia voidaan edistää. Kokonaisuutena kirja on matka lasten ja nuorten pahan olon taustatekijöiden ja kokemusten tarkastelusta hyvinvoinnin edistämiseen.

Yksi kirjan läpäisevistä teemoista on kiusaaminen sekä kiusaamiskokemusten kaltaisista sosiaalisista traumaista selviytymisen mahdollisuudet. Näkökulma kiusaamiseen on kirjassa sikäli poikkeava, että tarkastelun kohteina ovat kiusaamisen tyypillisten muotojen ohella lasten ja nuorten yksilöllisten tarpeiden ja edellytysten huomiotta jättäminen koulussa sekä kaltoinkohtelu kotona. Kirjassa lähestytään kiusaamista eri muodoissaan muun muassa kehyskertomuksena toimivan Jannen tarinan kautta. Kirjaan sisältyvien kiusattujen tarinoiden perusteella huomataan, että kiusattujen hätä jää usein näkemättä niin kotona kuin koulussakin. Kiusatun on usein vaikea puhua kiusaamiseen liittyvistä kokemuksistaan. Tämä näyttäisi kuitenkin selittävän vain osittain kiusaamisen näkymättömyyttä. Myös kiusatun avunpyynnöt jäävät usein tuloksettomiksi, kun hänen lähipiiriinsä kuuluvat aikuiset eivät syystä tai toisesta pysty näkemään tilannetta kiusatun näkökulmasta.

Kirjan näkökulmien rajausta on ohjannut halu painottaa sosiaalisten suhteiden merkitystä erilaisissa vaikeuksissa ja niistä selviytymisessä. Kirjassa ei käsitellä esimerkiksi erilaisia lasten ja nuorten mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöitä tai päihdeongelmia. Myös erilaisten diagnoosien ja ongelmanimekkeiden käyttöä on haluttu välttää. Painopiste kirjassa on lasten ja nuorten kotona ja koulussa saamien kokemusten ja sosiaalisen tuen merkityksen tarkastelussa.

Kirjan on kirjoittanut moniammatillinen ja monitieteinen asiantuntijajoukko, joka koostuu nuorten parissa työskentelevistä sekä lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä tutkineista henkilöistä. Parhaimmillaan kirjassa onkin kyse käytännön ja teorian monimuotoisesta vuoropuhelusta, jossa teoreettiset

näkökulmat antavat taustaa käytännölle ja välineitä käytännön jäsenyykseen ja käytännön esimerkit konkretisoivat teoreettisia näkökulmia. Kirjoittajien ydinryhmän muodostavat Ammattiopisto Luovissa erityistä tukea tarvitsevien nuorten parissa toimivat erityisopetuksen ja opiskelijahuollon asiantuntijat.

Tutkijoiden ja asiantuntijoiden odotetaan usein antavan vanhemmille ja kasvatuksen ammattilaisille konstipussin, josta he voivat löytää keinot lasten ja nuorten ongelmien ratkaisuun. Tämä ei kuitenkaan ole käytännössä mahdollista. Valmiiden vastausten sijaan kirjan tavoitteena on herättää lukijoissa ajatuksia kirjan aihepiiriin liittyvistä kysymyksistä ja kenties saada samalla heidät näkemään asiat uusin silmin.

Oulussa 7. joulukuuta 2008

Anna-Liisa Lämsä